

Заповіт

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.

Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу... отойді я
І лани, і гори –
Все покину і полину
До самого бога
Молитися... а до того
Я не знаю бога.

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сем'ї великій,
В сем'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.

25 декабря 1845, в Переяславі

Testament

A jak umrę, pochowajcie
Mnie hen na kurhanie,
Pośród stepu szerokiego
W Ukrainie kochanej.
Żeby przestwór niezmierny
I Dniepr, i obrywy
Było widać, było słyhać,
Jak ryczy straszliwy.

Jak poniesie z Ukrainy
Do modrego morza
Wrażę krew... zostawię wtedy
Góry i przestworza –
Wszystko rzucę i ulecę
Do samego Boga
Modły stać – a do tej pory
Nie znam wcale Boga.

Pochowajcie, z kolan wstańcie,
Rozerwijcie pęta,
Krwią zaciekłych nieprzyjaciół
Zroście wolność świętą.
A i mnie w rodzinie wielkiej,
W domu wolnym, nowym
Też nie zapomnijcie wspomnieć
Dobrym cichym słowem.

25 grudnia 1845, Perejaśław

Думи мої, думи мої,
Ви мої єдині,
Не кидайте хоч ви мене
При лихій годині.
Прилітайте, сизокрилі
Мої голуб'ята,
Із-за Дніпра широкого
У степ погуляти
З киргизами убогими.
Вони вже убогі,
Уже голі... Та на волі
Ще моляться богу.
Прилітайте ж, мої любі,
Тихими речами
Привітаю вас, як діток,
І заплачу з вами.

[Друга половина 1847,
Орська кріпость]

Dumy moje, dumy moje,
Moje wy jedyne,
Chociaz wy mnie nie zostawcie
W czarną, złą godzinę.
Przylatujcie, szaroskrzydłe
Moje gołębięta,
Spoza Dniepru szerokiego
W stepie się poszwendać
Z Kirgizami ubogimi.
Choć to lud ubogi
No i goły... Na swobodzie
Modli się do Boga.
Przylatujcie, moje miłe,
Cichymi słowami
Ja powitam was jak dzieci
I zapłaczę z wami.

[druga połowa 1847,
Twierdza Orska]

Калина

Козак умирає, дівчинонька плаче:
«Візьми ж мене в сиру землю з собою, козаче!»
– Ой, коли ж ти справді вірняя дівчина,
Буде з тебе на могилі хороша калина.
«Ой, що ж тобі, милий, з того за потіха,
Щоб я мала червоніти серед мого лиха?
Ой, що ж тобі, милий, з того за відрада,
Щоб я мала процвітати, як мені досада?
Чи то ж тобі стане миліш домовина,
Як я буду зеленіти – німа деревина?»
– Як упадуть роси на ранні покоси,
То не в мою домовину, а на твої коси,
Як припече сонце веснянії квіти,
Хай не в'ялить моїх костей, тільки твої віти.
Ой, так не затужить і рідная ньенька,
Як ти, моя калинонько, моя жалібненька...
Ой, ще ж над миленьким не зросла й травиця,
Як вже стала калиною мила-жалібниця.
Дивуються люди і малії діти,
Що такої пригодоньки не видали в світі:
«Чия то могила в полі при дорозі,
Що над нею калинонька цвіте на морозі,
Що на тій калині листя кучеряві,
А між цвітом білесеньким ягідки криваві».
Шуміла калина листом зелененьким:
«Ой, що ж се я німа стою над моїм миленьким?
Поки ніж не крає, дерево не грає.
А хто вріже глибоченько, тому заспіває.
А хто вріже гілку, заграє в сопілку,
То той собі в серце пустить калинову стрілку».

20.06.[1901]